

‘Vogelaars kijken met de wereld mee’

**Verslag van de World Birdwatch in
Nederland op 7 oktober 2006**

Gert Ottens

Inhoud:	pag.
Inleiding	3
1. De World Birdwatch van 2006	4
1.1 BirdLife International	4
2. 'Methodiek' en opzet van de World Birdwatch	5
3. De voorbereidingen	5
4. Deelnemende vogelwerkgroepen	6
5. Achter de schermen	7
6. De trek	8
6.1. Het weer	8
6.2. Samenvatting getelde aantallen	10
6.3. UFO's	10
6.4. De Top 10 nader bekeken	11
6.5. Opvallende gebeurtenissen	14
7. De WORLD Birdwatch in 2006	16
8. Persaandacht	17
9. Discussie	17
10. Literatuur	18
Dankwoord	18
Bijlage: totalen per soort	20

Foto omslag: Jan van Gent (Foto: Reint Jakob Schut)

Inleiding

Voor de 14^e keer vond op zaterdag 7 oktober 2006 een World Birdwatch plaats. Dit jaarlijks terugkerende evenement wordt georganiseerd door BirdLife International en heeft als belangrijkste doel aandacht te vragen voor vogels in het algemeen, en de internationale bescherming van vogels in het bijzonder. Dit verslag zal het verloop van die dag uit de doeken doen.

In 2006 was het de Italiaanse BirdLife-partner LIPU die de coördinatie in Europa voor haar rekening nam en zoals gebruikelijk was de organisatie in Nederland in handen van Vogelbescherming Nederland. De World Birdwatch stond in 2006 in het teken van het thema 'Bringing birds and people together'.

Ondanks het weer, de oostelijke helft van het land had te maken met buiachtig weer, was deze editie toch weer een groot succes. Sinds de eerste birdwatch in 1989 hebben niet meer zoveel vogelwerkgroepen meegedaan als afgelopen jaar en ook over belangstelling vanuit de media hadden we zeker niet te klagen.

Vele van de vele digitale foto's die ik heb mogen ontvangen gaven trouwens heel goed de sfeer van de tellingen weer. In dit verslag heb ik ze helaas niet allemaal kunnen afdrukken, maar hopelijk geven ze een goed beeld van deze World Birdwatch.

Gert Ottens
Medewerker vrijwilligers en vogelwerkgroepen
Vogelbescherming Nederland

Zeist, februari 2007

1 De World Birdwatch van 2006

Sinds 1993 organiseert BirdLife International jaarlijks een Euro- dan wel World Birdwatch. Wanneer er tevens een World Bird Festival wordt georganiseerd (zoals in 2006) dan is er in Europa sprake van een World Birdwatch. Zo niet, dan vindt alleen in Europa de Euro Birdwatch plaats, zoals in 2005 het geval was.

Het doel van dit evenement is wereldwijd aandacht te schenken aan vogels en hun leefgebieden. Hierdoor ontstaat meer draagvlak voor beschermingsactiviteiten in de verschillende landen, doordat vogels en hun bescherming weer eens voor het voetlicht worden gebracht.

Ook kan dit evenement ertoe bijdragen dat meer mensen geïnteresseerd raken in vogels, want het is natuurlijk een leuke 'happening'. In Nederland wordt dit evenement georganiseerd door Vogelbescherming Nederland. In 2006 was de Europese coördinatie van de World Birdwatch in handen van onze Italiaanse BirdLife-partner LIPU. Wereldwijd werd het gebeuren gecoördineerd vanuit Ecuador.

De World Birdwatch is dus een uitstekende gelegenheid om het belang van Nederland voor trek- en wintervogels nog eens te belichten (bijvoorbeeld in de pers). Bijkomend resultaat is dat het belang van tellingen (meten = weten) voor de bescherming van vogels onder de aandacht wordt gebracht.

1.1 BirdLife International

BirdLife International is een wereldwijd netwerk van nationale vogel- en natuurbeschermingsorganisaties, en werd opgericht in 1994. BirdLife International richt zich op de bescherming van vogels en hun leefgebieden en daarmee op het behoud van de biodiversiteit op aarde. Zij werkt daarbij samen met lokale organisaties waarbij duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen leidraad is. BirdLife International heeft momenteel 67 nationale Partners en is wereldwijd actief in 105 landen. Deze nationale Partners vormen de kern van het BirdLife netwerk. Het gezamenlijke werk van de Partners wordt gecoördineerd door een Secretariaat in Groot-Brittannië en regionale kantoren in Europa, Amerika, het Pacifisch Gebied, Afrika, Azië en het Midden-Oosten.

Noodzaak tot samenwerken

Veel vogels zijn trekvogels. Zij verblijven maar een deel van het jaar in ons land. Het beschermen van deze vogels in Nederland is minder effectief als zij buiten ons land worden bedreigd. Bovendien wordt steeds meer internationale en Europese wet- en regelgeving opgesteld. Hiervan kunnen vogels in Nederland profiteren. Ook heeft ieder land de verplichting het behoud van de wereldwijde biodiversiteit serieus te nemen. BirdLife International biedt hiervoor een goed platform. BirdLife's wereldwijde netwerk van Partners en via hen van vrijwilligers en lokale groepen spelen een grote rol bij een veelheid aan beschermingsactiviteiten.

Met uitsterven bedreigd

Van de bijna 10.000 vogelsoorten op aarde worden er 1.186 met uitsterven bedreigd. Daarnaast gaan er nog eens 5.000 soorten beduidend in aantal achteruit. Alarmerende cijfers die vragen om een strategische aanpak. Deze (met uitsterven) bedreigde vogelsoorten vormen mede de leidraad voor de prioriteiten in het werk van BirdLife International en haar Partners: Voor de met uitsterven bedreigde vogelsoorten, die snel hulp behoeven, vormen speciale actieplannen de basis. Voor de overige soorten, waarvoor nog tijd is voor een meer geïntegreerde aanpak, worden de belangrijkste leefgebieden. Tevens wordt geprobeerd soorten die het nu nog goed doen, niet in de gevarezone terecht te laten komen.

2 'Methodiek' en opzet van de World Birdwatch

Zoals ook de voorgaande jaren waren de deelnemende vogelwerkgroepen in 2006 vrij om te tellen waar en hoelang ze wilden. Hiervoor kon men kiezen uit trektellingen, gebiedstellingen (telling van alle vogels *in* een bepaald gebied) of excursies.

Het is hiermee een laagdrempelig evenement, dat voor iedere vogelwerkgroep, of andere belangstellenden, toegankelijk is. En dat is meteen ook één van de doelen van een dergelijke World Birdwatch: een evenement organiseren waaraan alle vogel,- en/of natuurliefhebbers kunnen meedoen om mensen enthousiast te maken voor de (internationale) bescherming van vogels en hun leefgebieden.

Doordat de verschillende deelnemers vaak op verschillende manieren hebben geteld geeft het een leuk doorkijkje naar het fenomeen 'vogeltrek' in Nederland, waarvan enkele resultaten in Hoofdstuk 6 worden gepresenteerd.

3 De voorbereidingen

In mei ontvingen alle vogelwerkgroepen van Nederland een eerste aankondigingsbrief voor de World Birdwatch 2006, later gevolgd door een brief met aanmeldingsformulier. In eerste instantie liep het niet storm met de aanmeldingen, maar na de zomervakantie bleek dat het aantal aanmeldingen weer dat van voorgaande jaren zou overtreffen. Ondanks de inzendtermijn tot 1 september kwamen zelfs tot op de dag van de birdwatch zelf nog aanmeldingen binnen. Getuige het aantal deelnemende vogelwerkgroepen waren er dus 'nieuwe' deelnemers te noteren. En met ca. 275 vogelwerkgroepen in ons land zijn er daarom voldoende mogelijkheden om er een enorm evenement van te maken.

Daarnaast werden in 2006 alle telposten aangesloten bij trektellen.nl benaderd om mee te doen. Afgezien van de overlap die er is tussen vogelwerkgroepen en deze telposten, deden er nog zo'n 20 telposten 'extra' mee.

Tot slot kregen de deelnemende vogelwerkgroepen en telposten in september een brief met daarbij meer informatie over het evenement, telformulieren, een speciale birdwatch-poster en een voorbeeld persbericht.

Op de website van Vogelbescherming Nederland was vanaf half september een overzicht te zien van de deelnemende vogelwerkgroepen en hun activiteiten, in de vorm van een kaart waarbij per provincie kon worden 'doorgelinkt' naar een andere pagina met informatie.

4 Deelnemende vogelwerkgroepen

In totaal hebben 108 vogelwerkgroepen meegedaan, meer nog dan in 2005 (98). Wanneer we daarbij de 21 telposten optellen die hun gegevens aan trektellen.nl leveren komen we op het zeer respectabele aantal van 150 tellingen. Ook dat is beduidend meer dan vorig jaar. Voor een complete lijst van deze werkgroepen (en telgroepen) zie pagina 18 en 19.

Futuristische telpost op het 'Dak van Brabant': Vogelwerkgroep IVN-Nuenen (Foto: Leo Braak).

Zoals gebruikelijk was er een redelijke geografische spreiding van de telposten, van het Lauwersmeer tot Breskens en van de noordpunt van Texel tot Vaals. De grootste dichtheid aan telposten was te vinden ten oosten de lijn Tilburg-Emmen, vooral in het oosten van de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel. Het midden van het land deed trouwens ook erg goed mee. De kuststrook was beter vertegenwoordigd dan in 2005, dat geldt ook voor het noorden. Natuurlijk was de medewerking van trektellen.nl hier mede debet aan.

5 Achter de schermen

Gedurende de dag werden alle deelnemende vogelwerkgroepen telefonisch 'lastig gevallen' vanuit het kantoor van Vogelbescherming Nederland in Zeist.

Hierbij werden natuurlijk de aantallen getelde vogels en soorten genoteerd maar ook zaken als bijzondere waarnemingen en leuke anekdotes. Van ongeveer 11 tot 19 uur stonden onze telefoons roodgloeiend want er werden door negen medewerkers (zie ook pag. 19) honderden telefoontjes gepleegd. Tijd om even een pauze te nemen was er nauwelijks, en de lunch werd tussen de bedrijven door genuttigd. Helaas hebben we niet alle mensen in het veld telefonisch kunnen bereiken. Mede daardoor kwamen van verschillende telposten ook per e-mail de resultaten binnen. Alle doorgebelde en –gemailde aantallen werden meteen ingevoerd in een database. Die vormde dan weer een onuitputtelijke bron van informatie voor dit verslag.

De Nederlandse resultaten werden nog diezelfde dag doorgegeven aan de coördinerende BirdLife-partner in Italië, die de gegevens uit Europa verzamelde. Van deze Europese gegevens werd een verslag voor de pers gemaakt. Ook de Nederlandse pers werd meteen bestookt met de eerste resultaten (zie hoofdstuk 8).

Een kijkje in het zenuwcentrum te Zeist op 7 oktober 2006.

6 De trek

In dit hoofdstuk zal het ornithologische deel van de World Birdwatch 2006 worden besproken, aan de hand van de getelde aantallen. Want hoewel het een evenement is waarbij het meedoen belangrijker is dan het resultaat, is het in feite een soort simultaantelling. Daardoor geven de getelde aantallen en vastgestelde soorten een goed beeld van een gemiddelde vogeltrekdag in het najaar, in Nederland. Ook bevestigt het nog eens het feit dat Nederland een belangrijke schakel is op een internationale trekbaan, de zogenaamde 'East Atlantic Flyway' van Noordelijk Europa tot ver in Afrika.

6.1 Het weer

Voor het tweede opeenvolgende jaar waren de weersverwachtingen in de aanloop naar de birdwatch ronduit slecht. Plaatselijk klopte dit beeld helaas ook die dag. Alle telposten hadden te maken met harde westenwind, aan de kust tot windkracht 8! Bij verschillende telposten kwam daar vaak nog (veel) regen bij, zodat de omstandigheden het tot een vrij slechte trekdag maakten.

Schuilen onder een informatiebord. Vereniging Bescherming Weidevogels en jong wild, Weerselo, Overijssel (Foto: Wim Weijering).

Het weer is natuurlijk een belangrijke factor tijdens een birdwatch, zowel voor de vogels als de vogelaars. Daarom zullen deze omstandigheden in dit verslag vaker de revue passeren, vooral bij de soortbesprekingen.

Regenboog boven onstuimige Noordzee bij telpost Huisduinen, Den Helder (Foto: Fred Geldermans).

Overigens vielen hier en daar nog wel enkele uitzonderingen op de weerssituatie te noteren en waren er plaatselijk flinke opklaringen waarbij de zon toch nog doorbrak:

Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh, telpost Beemsterweg (Foto: Aloys Sanders).

6.2 Samenvatting getelde aantallen

Op 7 oktober 2006 werden in Nederland in totaal 334.505 vogels geteld, verdeelt over 193 soorten. Een vergelijking met voorgaande World Birdwatch-resultaten is te vinden in tabel 1. De World Birdwatch van 2006 is methodologisch gezien nog het beste te vergelijken met die van de voorgaande drie jaren en 1996 (Ottens 2005). Wat de aantallen betreft blijkt de afgelopen birdwatch dan één van de mindere geweest te zijn in de reeks. Ook in 2005 was het weer plaatselijk slecht waardoor een vergelijking met dat jaar zich opdringt. Het grote aantal deelnemende vogelwerkgroepen en telgroepen was in dat opzicht de 'redding' van 7 oktober 2006. Zoals vorig jaar ook werd opgemerkt: als het weer beter was geweest, was het ongetwijfeld in alle opzichten een topdag geworden. Dat laatste werd op 8 oktober 2006 (en de dagen daarna) duidelijk, want er werden in de tweede week van oktober ongelooflijke aantallen vinken en andere trekvogels geteld in Nederland. Van dergelijke toevalligheden zijn we dus erg afhankelijk.

	Totaal	Aantal soorten	Aantal telposten	Gem. aantal vogels per telpost
2006	334.505	193	150	2.230
2005	355.836	201	125	2.847
2004	521.072	209	110	4.437
2003	189.955	166	70	2.714
2001	152.592	143	65	2.348
1999	91.249	132	70	1.304
1996	624.723	202	139	4.494
1989	504.359	212	183	2.756

Tabel 1. Samenvattende aantallen van de laatste Birdwatch-evenementen.

In het verslag van de World Birdwatch 2004 (Ottens 2004; pag. 12) werd trouwens de verwachting uitgesproken dat met 150 telposten wel eens 550.000 vogels geteld zouden kunnen tijdens een birdwatch. Het blijft natuurlijk speculatief, maar wie weet hoeveel vogels we hadden kunnen noteren als het weer even goed was geweest als in 2004...

De eeuwige Top Tien van de verschillende edities (1989-2006, zie Ottens 2006) zal door deze nieuwe aantallen in ieder geval niet zijn gewijzigd, de Spreeuw blijft de onbetwiste koploper. Maar feit is wel dat wanneer we het totaal van 2007 optellen bij dat van de eerdergenoemde periode, we daarmee de 7 miljoen vogels zijn gepasseerd!

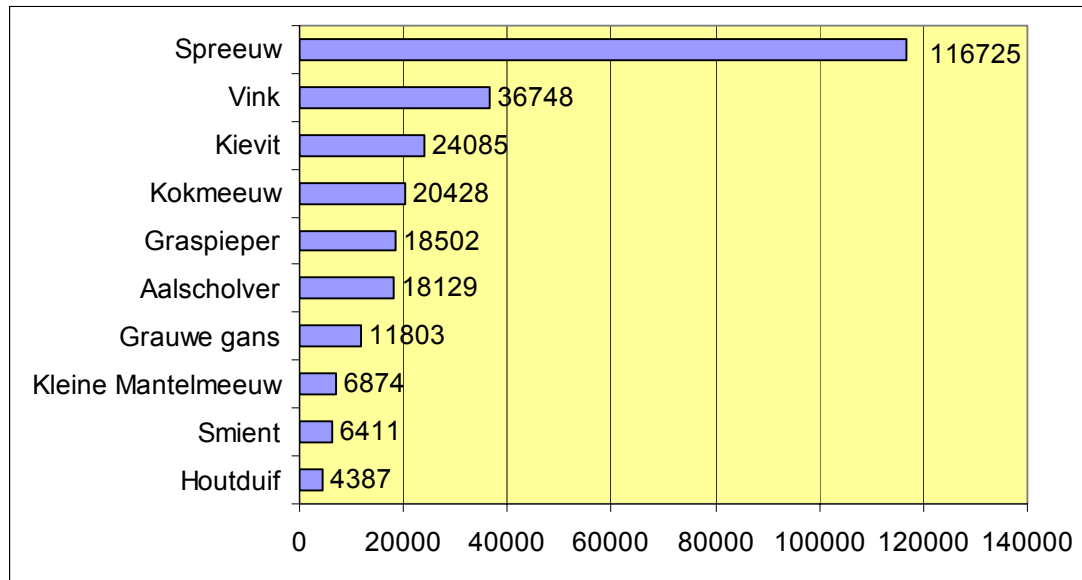
6.3 UFO's

Een categorie soorten die tot nog toe niet zijn besproken betreft de ongedetermineerde vogels. In 2006 werden in deze vergaarbak van twijfelgevallen 718 vogels genoteerd, van een onbekend aantal soorten. Meestal gaat het om ganzen en eenden 'spec.', maar langs de kust blijken ook 'Noordse Dieven' en 'Alkzeekoeten' voor te komen.

Men zou denken dat naar mate er meer vogels worden geteld, ook meer van deze UFO's worden waargenomen. In 2004 werden bijvoorbeeld op een totaal van 521.072 vogels, 1510 twijfelgevallen geteld. Maar koploper is wat dat betreft de birdwatch van 2001, met 2015 'ondetermineerbare' vogels, terwijl dat een mager jaar was. En zelfs in het topjaar 1989 (zie tab. 1) vielen er maar 387 vogels tussen wal en schip. Waarschijnlijk hebben we hier dus te maken met een vreemd artefact, dat wel eens één van de minst bekende waarnemerseffecten zou kunnen zijn. Hoe dan ook, gedurende zeven vorige edities van de birdwatch werden in totaal maar liefst 6.109 'unidentified flying objects' geteld.

6.4 De Top Tien van 2006 nader bekeken

Figuur 1 geeft de samenstelling van de gebruikelijke Top Tien weer, zoals in 2006 geteld. Natuurlijk bezet de Spreeuw hier weer de toppositie. Op meer dan gepaste afstand volgen gebruikelijke soorten als Vink en Kievit. Ook de overige samenstelling van deze Top Tien is vergelijkbaar met voorgaande jaren, vooral 2005 (zie Ottens 2004, 2005), met toch enkele nieuwe binnenkomers en afvallers.

Figuur 1. Top Tien van de meest getelde soorten tijdens de World Birdwatch 2006.

Dit heeft natuurlijk (bijna) alles met de weersomstandigheden te maken (zie 6.1). Daardoor lieten typische trekvogelsoorten als Koperwiek, Boerenzwaluw en verschillende roofvogels het afweten. Ook in het brongebied van een belangrijk deel van onze trekvogels, Scandinavië, was de trek tot 7 oktober 2006 nog nauwelijks op gang gekomen. Hieronder volgt een soortsgewijze uitwerking van de Top Tien:

1 Spreeuw

In 2005 hadden we al geconcludeerd dat Spreeuwen zich weinig tot niets aantrekken van slechte weersomstandigheden tijdens de trek. Dat leek ook in 2006 weer het geval te zijn, want deze soort bezet gewoon weer de eerste plek. En evenals tijdens de vorige editie noteerde ook nu de Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard weer de meeste Spreeuwen (73.058), vooral tijdens het eerste teluur. Het loont dus om een telpost in te richten nabij een Spreeuwenslaapplaats. Wanneer we deze enorme aantallen buiten beschouwing laten blijft er echter een beeld over van een slechte trekdag voor deze soort. In 2004, tijdens uitstekende omstandigheden, werden er namelijk ruim 109.000 geteld waaronder (voor zover bekend) nauwelijks slaaptrek. Dit is dan ook een van de (vele) soorten waarvoor de World Birdwatch in 2006 een paar dagen te vroeg kwam. Een aantal telposten kon op 7 oktober nog wel van (relatief) goede Spreeuwentrek spreken. Zo 'had:' Telpost Westenschouwen er 8.755, telde VWG 't Duumpje er op Breskens 2.943 en noteerde Weidevogelbescherming Hei-Heg-Hoogeind 2.342 Spreeuwen bij Langakkers (NB).

2 Vink

De benedenmaatse prestatie van 2005 (5.134 exemplaren) werd tijdens deze birdwatch weer (enigszins) goedgehaakt. Konden we het de vorige keer nog aan het (plaatselijke) slechte weer wijden, in 2006 was er blijkbaar iets anders aan de hand. Want ondanks de weersomstandigheden vlogen ze deze keer wel. Weliswaar bleven de aantallen nog steeds ruim achter bij eerdere topjaren (2004: 56.841 & 2003: 51.993), maar toch werd vooral in het (Zuid-)Oosten des lands duidelijke Vinkentrek waargenomen. Bijvoorbeeld op de Strabrechtse Heide (2.210), Ottershagen (OV: 1.877), Oelemars (OV: 1.607) en in de Maria Peel (NB: 1.299). Mogelijk dat de harde westenwind de vogels deed besluiten om een oostelijker route aan te houden. Overigens geldt ook voor deze soort dat de najaarstrek in 2006 pas goed op gang kwam in de we(e)k(en) na de World Birdwatch, toen vooral de zuidelijke Noordzeekust werd 'geteisterd' door vele honderdduizenden Vinken!

3 Kievit

Nog zo'n vaste waarde in de Top Tien. Zoals ook de voorgaande jaren het geval was, werden zowel pleisterende als trekkende Kieviten aan het papier toevertrouwd. Van deze laatste categorie werden er tijdens de World Birdwatch 2006 maar weinig vastgesteld. Een uitzondering hierop zijn de 1.588 exemplaren die langs telpost De Biezenburcht (VWG Oriolus Zeewolde) vlogen. Klaarblijkelijk was er ook in het rivierengebied sprake van enige bewegingen onder de Kieviten, getuige de waarnemingen van o.a. 3.152 exemplaren langs de IJssel (VWG De IJsselstreek) en 2.746 tijdens een telling van de Maas tussen Sambeek en Groeningen (NB: Vogelwacht De Maasheggen).

Door het aanhoudend zachte weer van de laatste maanden van 2006 werden ook na 7 oktober geen verplaatsingen van betekenis genoteerd.

4 Kokmeeuw

De aantallen van deze soorten zijn te vergelijken met die van 2004. Afgezien van 1989 (44.516) zijn nooit meer Kokmeeuwen geteld dan de 21.576 van 2 oktober 2004. Evenals de voorgaande twee edities was ook nu de Vogelwacht Limburg hofleverancier van deze soort. Zij organiseerden 7 telposten langs de Maas, waar in totaal 8.142 Kokmeeuwen werden genoteerd. Het is moeilijk na te gaan of hier dubbeltellingen in het spel waren, maar sommige groepen Kokmeeuwen zijn waarschijnlijk op verschillende telposten geteld. Daarnaast telde ook IVN Roermond langs de Maas, in de Dilkensweerd. Zij telden er 5.552 Kokmeeuwen. Ook hier zal (deels) sprake zijn van dubbeltellingen met de eerder genoemde telposten. Afgezien van Limburg werden elders alleen kleine aantallen vastgesteld. Zo telde de vogelwerkgroep van IVN- Oss e.o. zo'n 1.100 vogels langs de Maas bij Macharen (NB) en noteerde Vogelwacht Borculo er 741 langs Stuw Beekvliet (OV).

5 Graspieper

Het is opvallend dat in 2006 meer Graspiepers zijn geteld dan het voorgaande jaar (2005: 10.445), hoewel de weersomstandigheden beduidend slechter waren dan in 2005. Dat is waarschijnlijk een effect van het grote aantal telposten in de jongste editie. Net als bij de Vink, en waarschijnlijk door dezelfde oorzaak, werden ook de meeste Graspiepers ten oosten van de lijn Groningen/Bergen-op-Zoom waargenomen. Telpost Landschotse Heide (NB) was daarbij koploper met 1.243 exemplaren, gevolgd door telpost Zuidveld (VWG De Hop, GR) met 1.188 vogels. Verder waren er nauwelijks telposten waar meer dan enkele honderden Graspiepers werden genoteerd. Ter vergelijking: in 2004 werden onder nagenoeg ideale omstandigheden maar liefst 53.980 Graspiepers aan het papier toevertrouwd, voornamelijk langs Noordzee- en IJsselmeerkust.

6 Aalscholver

Voor zover na te gaan zijn van deze soort nooit eerder zoveel vogels geteld tijdens een birdwatch als in 2006, al 'scoort' de Aalscholver een lagere positie in de huidige Top Tien dan in de twee voorgaande jaren. De meest opvallende verplaatsingen van Aalscholwers werden in het rivierengebied opmerkt: door de zeven telposten langs de Maas (Vogelwacht Limburg) (2.724) en Telgroep de Horde (langs de Lek, UT: 1.649). De 772 Aalscholwers die door afd. Nieuwegein/IJsselstein langs de Lek werden geteld zijn ongetwijfeld deels langs de laatstgenoemde telpost gevlogen.

7 Grauwe Gans

Grauwe Ganzen werden voornamelijk pleisterend geteld. De weinige trek vond plaats in een smalle band in zuidwestelijke richting over het midden van het land. Mogelijk gaat het hier deels om plaatselijke/regionale verplaatsingen van slaap- naar pleisterplaatsen en v.v. Maar aangezien de eerste wintergasten uit Scandinavië doorgaans vanaf eind september arriveren, zullen er mogelijk ook enkele trekvogels zijn geteld. Al waren de omstandigheden hiervoor niet ideaal.

8 Kleine Mantelmeeuw

Dit is toch wel een verrassende nieuwkomer in de Top Tien. Er werden zelfs bijna twee keer zoveel Kleine Mantelmeeuwen geteld als tijdens de voorgaande vijf edities van de birdwatch samen! Dit heeft waarschijnlijk alles te maken met de heersende windrichting (en -kracht) op 7 oktober 2006. Die zorgde namelijk ook voor recordaantallen van andere zeevogels (zie 6.5).

Verreweg het grootste deel van de Kleine Mantelmeeuwen werd door één van de drie telposten van de Vogelwerkgroep Castricum genoteerd, namelijk de tellers die op het zeeduin de wind trotseerden. Hier werden maar liefst 3.651 vogels geteld.

Wanneer we daar het aantal van de telpost Bergen aan Zee (2.360) bij optellen dan blijven er voor de overige telposten niet veel Kleine Mantelmeeuwen over.

9 Smient

Was er tijdens de voorgaande twee jaargangen (met name in 2004) nog sprake van een trekpiek van Smienten, in 2006 heeft deze soort zijn notering vooral te danken aan pleisterende vogels. Wat dat betreft zal deze soort tijdens de birdwatch waarschijnlijk niet gauw een hogere positie in de Top Tien bereiken. In september viel er al een bescheiden binnenkomst te noteren, die begin oktober inzakte om vervolgens later die maand weer toe te nemen. De grootste aantallen werden geteld op traditionele pleisterplaatsen als de Nieuwkoopse Plassen (1.180), Polder Groot Mijdrecht (1.025) en Polder Schieveen (840). Ongetwijfeld moesten de grootste aantallen Nederland nog bereiken. Al zou het totaal een flinke opleving krijgen als gebieden als Polder Zeevang en de Reeuwijkse Plassen geteld zouden worden.

10 Houtduif

Evenals vorig jaar, en ondanks de westelijke wind, behaalde de Houtduif toch een weer een topnotering. Net als in 2005 bezet deze soort de 10^e plaats.

Overigens worden tijdens dit evenement doorgaans niet vaak (veel) meer Houtduiven geteld, gemiddeld gaat het om ongeveer 6.000 vogels. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit gemiddelde zwaar wordt bepaald door de resultaten van 1989, toen maar liefst 19.927 Houtduiven werden geteld.

Zoals te verwachten, werden ook in 2006 de meeste Houtduiven in Oost-Nederland genoteerd. Telpost Langekampweg (IVN Ede) was koploper en kon 337 exemplaren aan het papier toevertrouwen, terwijl de VWG Eibergen er 253 telde op Telpost Havelandsweg. De zeven telposten die de Vogelwacht Limburg langs de Maas bezette, namen in totaal 493 Houtduiven waar, waarbij waarschijnlijk ook dubbeltellingen zijn meegenomen.

6.5 Opvallende gebeurtenissen

De slechtste weersomstandigheden staan vaak garant voor interessante vliegbewegingen op (en langs) zee, mits het natuurlijk gepaard gaat met een fikse westenwind. Deze ingrediënten waren in 2006 en (in mindere mate) in 2005 ruimschoots aanwezig. Tijdens de World Birdwatch 2006 werden vrijwel alle zeetrekrecords, uit de geschiedenis van het evenement, gebroken. Deze records waren overigens in 2005 al eens aangescherpt.

Het opvallendst waren de grote aantallen Jan-van-Genten. Ging het in de jaren 1989, 1999 en 2001-2005 (in totaal) nog om 734 vogels, in 2006 werden er maar liefst 1.026 geteld! Een waardige soort dus voor de cover van dit verslag. Ook de volgende soorten deelden in de feestvreugde (met tussen haakjes het totaal voor 1989, 1999 en 2001-2005):

Grote Jager 84 (23), Grauwe Pijlstormvogel: 65 (26), Middelste Jager 20 (5), Roodkeelduiker: 33 (28) en Kleine Jager 68 (67).

Wel een record, maar net niet in de Top Tien, noteerde de Stormmeeuw met 4.282 vogels. Hiermee deed deze soort zijn naam alle eer aan en belandde op de 11^e plaats. De 1.020 Rotganzen zijn geen record maar alleen in 2004 werden er meer geteld (1.790). Daarnaast werden ook drie Parelduikers, zes Noordse Pijlstormvogels, zeven Vaal Stormvogeltjes en twee Kleinste Jagers opgeschreven.

De stevige westenwind leverde relatief veel Grote Jagers op (foto: Arie Ouwerkerk).

Evenals in 2005 deden verschillende soorten watervogels het goed. Smienten haalden bijna de Top Tien met 6.411 getelde vogels. In 2005 scoorde deze soort nog een 7 notering in de 'ranking' met 7.227 exemplaren. Van Slobeend, Krakeend en Wintertaling werden hogere aantallen geteld als gebruikelijk in de voorgaande jaren.

De aantallen **roofvogels** vielen tegen, maar ook hier speelt het weer ons parten. Omdat de World Birdwatch van 2004 wat aantallen roofvogels betreft één van de betere in de serie was, worden bij de aantallen van 2006 tussen haakjes ook steeds de aantallen van dat jaar genoemd, ter vergelijking. Er werden 523 Buizerds (955), 315 Sperwers (389), 48 Bruine Kiekendieven (75) en 2 Blauwe Kieken (12) waargenomen. Toch werden nog 38 (deels pleisterende) Slechtvalken (41), 25 Smellekens (46) en 37 Boomvalken (45) doorgegeven.

En waar we de oorzaken moeten zoeken voor de maar liefst 17 waargenomen Visarenden blijft misschien onduidelijk, maar bijzonder was het wel. Gemiddeld werden tijdens de voorgaande jaren namelijk 'maar' 5-6 van deze prachtige roofvogels gezien. Tot slot werden ons vijf Wespendienven toevertrouwd.

Natuurlijk werden ook weer verscheidene **zeldzame en schaarse** soorten vastgesteld, de zogenaamde 'krenten in de pap'. De volgende waarnemingen maken een dag van iedere telpost meer dan goed: drie Witbuikrotganzen, een IJsduiker, twee Woudaapjes, een Zwarte Ooievaar, twee Europese Flamingo's, een Ruigpootbuizerd, drie Europese Kanaries, negen Geelpootmeeuwen, een Grote Pieper, een Roze Spreeuw, een Grauwe Gors en een Dwerggors.

De Dwerggors, waarschijnlijk een 'nieuwe' soort voor het evenement (foto: Chris van Rijswijk).

Dat het erg goed gaat met Grote Zilverreigers in ons land blijkt wel uit de 115 vogels die werden geteld, nog weer meer dan de voorgaande jaren. De 29 Kleine Zilverreigers blijven daarbij duidelijk achter. In hoeverre de 18 getelde Ooievaarders trekvogels of standvogels waren is niet duidelijk.

Het leeuwendeel van de 67 Krooneenden werd evenals vorig jaar waargenomen door de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, op het Veluwemeer.

Tot de categorie 'mogelijke (tot zekere) exoten/escapes' behoren de volgende soorten: 2.026 Nijlganzen (een record), 1.461 Grote Canadese Ganzen (ook een record), 52 Casarca's, 21 Indische Ganzen, 20 Zwarte Zwanen, acht Halsbandparkieten, zes Chileense Flamingo's, een Rosse Stekelstaart en een Kleine Canadese Gans.

7 De WORLD Birdwatch in 2006

De World BirdWatch maakte onderdeel uit van het World BirdFestival 2006, dat in 88 landen werd gevierd. Hierbij werden wereldwijd zo'n 1.800 plaatselijke of regionale evenementen georganiseerd.

In 34 Europese landen werden op 7 oktober 2006 in totaal ruim 2.235.000 vogels genoteerd. Daarvan werden de meeste (813.945) in Litouwen waargenomen. In Roemenië werden de meeste vogelsoorten geteld, namelijk 200. Op beide 'fronten' noteerde Nederland een tweede plaats. In Polen werden, met 220 tellingen, de meeste activiteiten ontplooid op een totaal van 1200 tellingen. In heel Europa waren overigens ruim 41.000 toegewijde tellers actief, waarvan alleen in Spanje al 25.000 in Spanje! Helaas weten we niet hoeveel tellers in Nederland actief waren, maar dat moeten er toch zeker meer dan 500 zijn geweest.

Leuke soorten die in Europa werden genoteerd zijn o.a. een Kleine Kortteenleeuwerik (Cyprus), Arendbuizerd (Hongarije), Slangenarend en Lammergier (Zwitserland). Daarnaast is de massale trek van Koolmezen (441.031), Vinken (215.778) en Zwarte Mezen (56.605) in Litouwen (zie boven) zeker het vermelden waard.

In Afrika namen tien BirdLife-partners deel aan de World Birdwatch 2006, waaronder de Wildlife Conservation Society of Tanzania, de Association pour la Conservation de la Nature au Rwanda (voor de eerste keer), BirdLife Botswana en Sierra Leone.

In Azië werden door veertien van onze zusterorganisaties tellingen georganiseerd, o.a. in Libanon, Singapore, Maleisië en Sri Lanka. De Bird Conservation Society of Thailand en de Wild Bird Federation of Taiwan hielden speciale roofvogel(trek)tellingen. China deed voor het eerste mee, Hong Kong al langer. Hier werden naast excursies en tellingen bijvoorbeeld ook vliegerwedstrijden gehouden.

Onze Zuid- en Centraal-Amerikaanse BirdLife-partners waren ook bijzonder actief, vooral Argentinië. In 19 van de 23 provincies werden hier activiteiten georganiseerd. Ook in 23 andere Amerikaanse landen als Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, de Bermuda-eilanden, Ecuador, Guatemala, Mexico, Nicaragua, Paraguay en Venezuela deden vele vogelaars mee. In dat laatste land hoopte de Sociedad Conservacionista Audubon de Venezuela het birdwatch-record van 2005, namelijk 626 soorten, te verbeteren. Dit is trouwens meer dan 45% van de Venezolaanse vogellijst.

8 Persaandacht

Al op 3 oktober publiceerde de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) een uitgebreide reportage. Op 6 oktober was er een vooraankondiging op Teletekst (ANP) en een paginagroot artikel in het Algemeen Dagblad (AD). Persvoorlichter Hans Peeters van Vogelbescherming Nederland is vaak gebeld door regionale radio- en televisieomroepen die vroegen om lokale contactpersonen. Deze werden dan steeds doorverwezen.

Daarnaast was op 6 oktober een interview met Radio M en werden op 7 oktober het Radio 1 Journaal en de Tros Nieuwsshow 'gehaald'. Daags na de birdwatch besteedden Vroege Vogels en de Wereldomroep aandacht aan het evenement en stond er een uitgebreid artikel in De Telegraaf. Op 9 oktober waren er interviews met Radio West en de StudentenOmroep en werden de resultaten gepubliceerd in het AD. Doorgaans schenkt ook de regionale pers veel aandacht aan het gebeuren, deze editie was daarin geen uitzondering. Zo kwam Omrop Fryslân op bezoek bij de Werkgroep Roofvogels Weststellingwerf. Ook wat de aandacht vanuit de media betreft mogen we met zijn allen dus terugkijken op een bijzonder geslaagde World Birdwatch in 2006!

Verscheidene krantenkoppen gaven een treffende weerspiegeling van de World Birdwatch 2006. Zo is de titel van dit verslag verzonnen door Dagblad Tubantia. Andere sprekende koppen waren o.a.: 'Liefhebbers gaan vandaag massaal trekvogels tellen' (IJmuider Courant), 'Trekvogels stellen lange reis nog even uit' (Leeuwarder Courant) en 'Wind bemoeilijkt tellen trekvogels' (Provinciale Zeeuwse Courant), maar ook 'Eenvijfde trekvogels overleeft reis naar het zuiden' (Noord-Hollands Dagblad).

9 Discussie

Zoals gezegd was het thema voor deze editie van de World BirdWatch 2006 'Bringing birds and people together'. Met ruim 250.000 deelnemers wereldwijd lijkt deze missie geslaagd te zijn. En inderdaad hebben in veel van de deelnemende landen ook veel 'niet-vogelaars', waaronder een behoorlijke kinderschare, meegedaan aan de activiteiten.

In ons land is het traditioneel toch meer een gebeurtenis voor en door vogelaars. Het is daarom, volgens ons, niet toegankelijk genoeg voor het grote publiek. Om hierin verandering te brengen, willen we het evenement in de nabije toekomst toch aantrekkelijker maken voor mensen die weliswaar (enigszins) geïnteresseerd zijn in de natuur, maar die niet goed weten waar ze terecht kunnen. Waarschijnlijk levert dit voor de deelnemende vogelwerkgroepen meer belangstelling, en mogelijk zelfs nieuwe leden, op.

De opzet van de birdwatch willen we overigens onveranderd laten. Het is een evenement waarbij namelijk het plezier in vogelen en vogeltrek voor veel van de deelnemende vogelwerkgroepen voorop staat. De basis blijft dan ook uit de tellingen bestaan. Voor suggesties van jullie om deze (trek)tellingen interessant te maken voor het grote publiek houden we ons aanbevolen.

Literatuur

- Buurma, L. & Kluiters, J. 1989. 183 x 12 uur. Vogeltrek in Nederland. Zeist.
- Fopma, A. 1996. Verslag van de European Birdwatch 1996. Zeist
- Fopma, A. & Eggenhuizen, T. 2001. Trekvogels door het lint. Verslag van de World Birdwatch op 29 september 2001. Zeist.
- Lensink, RL. 2000. Vogeltrek door weer en wind. World Birdwatch 1999. Zeist.
- Lensink, RL. & Kwak, R. 1993. 500 x 8 uur. Vogels tellen in Nederland. Zeist.
- LWVT & SOVON. 2002. Vogeltrek over Nederland. Haarlem.
- Ottens, G. 2004. Tellen van Schier tot Cadzand. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2004. Zeist.
- Ottens, G. 2006. Alle vogels verzamelen! Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 1 oktober 2005. Zeist.

Voor wie meer wil weten over recente vogeltrekgegevens in Nederland, kan de website www.trektellen.nl van harte worden aangeraden. Vele tel- en vogelwerkgroepen zijn al bij deze site aangesloten, waardoor het tellen van vogeltrek de laatste jaren weer een nieuwe impuls heeft gekregen.

Dankwoord

Allereerst wil ik hierbij de honderden enthousiaste tellers (verenigd in de volgende vogelwerkgroepen) bedanken die op zaterdag 7 oktober 2006 mee hebben geholpen om van deze World BirdWatch een succes te maken:

A Rocha Nederland, Altenatuur, IVN Roermond, IVN Vijlen-Vaals, IVN VWG Ut Vuggelke, IVN Westerveld, KNNV VWG Apeldoorn, KNNV VWG De Oude IJsselstreek, KNNV VWG Doetinchem, KNNV VWG Hoorn, KNNV VWG Rosendaal, KNNV VWG Tilburg, KNNV VWG Zwolle, Natuur- en Landschapsbeheer Boxtel, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard, Natuur- en Vogelwacht Culemborg, Natuur- en Vogelwacht de Vijfheerenlanden, Natuur- en Vogelwacht Zuid-Flevoland, Natuur- en Vogelwerkgroep de Krimpenerwaard, Natuur Tholen, Natuurgroep Gestel, Natuurwerkgroep De Reest, Natuurwerkgroep Liempde, SSO VWG Ouderkerk, St. Natuur- en Vogelwacht, Ver. Natuurbescherming Gorredijk e.o., Ver. Vogel- en Natuurbesch. Etten-Leur, Vereniging Bescherming Weidevogels en jong wild, Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede, Vogel- Vleermuis- en Vlinderwerkgroep Noordrand, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, Vogelwacht Borculo, Vogelwacht De Maasheggen, Vogelwacht Limburg, Vogelwacht Uden, Vogelwacht Utrecht afd., Vogelwacht Utrecht afd. Amersfoort, Vogelwacht Utrecht afd. Nieuwegein/IJsselstein, Vogelwerkgroep Ootmarsum, VRS Menork, VWG 't Hokske, VWG Alkmaar, VWG Alphen a/d Rijn, VWG Arnhem, VWG Bathmen, VWG Castricum, VWG De Haeselaar, VWG De Hop, VWG De IJsselstreek, VWG De Kulert, VWG De Steltkluut, VWG De Wouw IVN Elsloo, VWG De Zwaluw, VWG Den Helder, VWG Eibergen, VWG Grave e.o., VWG Het Gooi e.o., VWG IVN-Baarlo/Maasbree, VWG IVN De Ronde Venen, VWG IVN- Ede, VWG IVN-Haren/Groningen, VWG IVN- Helden, VWG IVN- Leeuwarden, VWG IVN-Lunteren/Barneveld, VWG IVN- Oirschot, VWG IVN- Oisterwijk, VWG IVN- Oss e.o., VWG IVN- 's Hertogenbosch, VWG IVN- Zeewolde Oriolus, VWG IVN-Nieuwkoop/Noorden, VWG IVN-Nuenen, VWG IVN- Oisterwijk, VWG IVN-Valkenswaard, VWG KNNV- Eindhoven, VWG Koudekerk/Hazerswoude, VWG Losser, VWG Maas en Waal, VWG Meijendel, VWG Midden-Brabant, VWG Midden-Overijssel, VWG Natuur- en milieu De Vechtstreek, VWG Noord, Hoeksewaards Landschap, VWG Noordwesthoek, VWG Oost-Veluwe, VWG Rijk van Nijmegen e.o.,

VWG Rivierenland, VWG Rotta, VWG Schouwen-Duiveland , VWG Stad en Ambt Doesborgh, VWG 't Duumpje , VWG Texel, VWG Vereniging NLGO, VWG Zoetermeer, VWG Zuid-Kennemerland, VWG Zuid-Oost Achterhoek, VWG Zutphen e.o., Weidevogelbesch. Hei-Heg-Hoogeind, Weidevogelwerkgroep IVN- Doetinchem, Werkgroep Avifauna Drenthe, Werkgroep Roofvogels Weststellingwerf & de Westbrabantse VWG.

Een woord van dank ook aan de volgende telposten, aangesloten bij trektellen.nl:

Aan de Majoor (Koningsbosch), Afsluitdijk (Den Oever), Ballooerveld (Drenthe), Bergen aan Zee, Brobbelbies-Noord (Uden), Brunssumerheide, Buytenpark Zoetermeer, Castelreesche Heide (Zundert), De Bloedberg (Monster), De Hoekse Sluis (Bergambacht), De Horde (Lopik), De Lemelerberg, De Uithof, Dordtse Biesbosch, Egmond aan Zee, Hazewater (Leusden), Het Oostermaet (Bathmen), Hooge Weide (Lochem), Katwijk, Kinderdijk (Alblasserdam), Kruishaarsche Heide (Putten), Laaxum (Friesland), Landschotse Heide (Middelbeers), Langevelderslag (zeetrek), Leikeven, Huis ter Heide (Tilburg), Loozerheide (Weert), Maasmond, Noetselerveld (Sallandse Heuvelrug), Noordwijk, Oelemars (Losser), Patersgronden (Valkenswaard), Roezeberg (Ootmarsum), Ruimel (Sint-Michielsgestel), Schapenweimolen (Rijswijk), Strabrechtse Heide, Warnsveld, Westenschouwen, Westkapelle, Zuidveld (Sellingen) en Zweefvliegveld Maldens Vlak.

Daarnaast waren de volgende personen onmisbaar in het totstandkomen van de World BirdWatch 2006 en dit verslag: Maristella Filipucci (LIPU), Mich Herrick & Adrian Long (BirdLife International), Chinees-Indisch Restaurant Azië, Arie Ouwerkerk, Chris van Rijswijk, Reint Jakob Schut en vooral Gerard Troost (www.trektellen.nl).

Bij Vogelbescherming Nederland gaat het om de volgende en collega's: Marc Argeloo, Carolien Borggreve, Gerald Derksen, José van Doorn, Connie Duivenvoorde, Pien Eekhout, Willy de Graaf (en dochter), Anna Kemp, Kees de Pater, Hans Peeters, Lars Soerink, en Monique Wisman.

Bijlage: Totalen per soort Word BirdWatch 2006

Aalscholver	18129	Grauwe Gans	11803
Alk	3	Grauwe Gors	1
Appelvink	17	Grauwe Pijlstormvogel	65
		Groene Specht	34
Baardmannetje	38	Groenling	1538
Barmsijs	3	Groenpootruiter	49
Beflijster	3	Grote Bonte Specht	39
Bergeend	727	Grote Gele Kwikstaart	59
Blauwe Kiekendief	2	Grote Jager	84
Blauwe Reiger	416	Grote Lijster	265
Boerenzwaluw	318	Grote Mantelmeeuw	286
Bokje	2	Grote Pieper	1
Bontbekplevier	17	Grote Stern	127
Bonte Strandloper	3186	Grote Zaagbek	12
Boomklever	3	Grote Zilverreiger	115
Boomkruiper	15	Grutto	69
Boomleeuwerik	240		
Boompieper	19	Halsbandparkiet	8
Boomvalk	37	Havik	34
Brandgans	592	Heggemus	124
Brilduiker	5	Holenduif	1189
Bruine Kiekendief	48	Houtduif	4387
Buizerd	523	Houtsnip	1
		Huismus	177
Canadese Gans	1461	Huiszwaluw	19
Casarca	52		
Chileense flamingo	6	IJsduiker	1
		IJsvogel	34
Dodaars	28	Indische Gans	21
Drieteenmeeuw	8		
Drieteenstrandloper	122	Jan van Gent	1026
Dwerggors	1		
Dwergmeeuw	17	Kanoetstrandloper	2676
		Kauw	2624
Eider	145	Keep	140
Ekster	152	Kemphaan	49
Europese Kanarie	3	Kievit	24085
Fazant	51	Kleine Bonte Specht	1
Fitis	5	Kleine Canadese Gans	1
Flamingo (Europese)	2	Kleine Jager	68
Frater	45	Kleine Mantelmeeuw	6874
Fuut	331	Kleine Plevier	45
		Kleine Strandloper	62
Gaai	158	Kleine Zilverreiger	29
Geelgors	341	Kleinste Jager	2
Geelpootmeeuw	9	Kluut	282
Gele Kwikstaart	24	Kneu	1741
Glanskop	10	Knobbelzwaan	3494
Goudhaantje	18	Kokmeeuw	20428
Goudplevier	892	Kolgans	82
Goudvink	9	Koolmees	423
Grasmus	7	Koperwiek	122
Graspieper	18502	Krakeend	883

Kramsvogel	103	Spreeuw	116725
Krooneend	67	Staartmees	46
Kruisbek	14	Steenloper	15
Kuifeend	1646	Steenuil	6
		Stormmeeuw	4282
Lepelaar	77	Strandplevier	17
Matkop	16	Tafeleend	455
Meerkoet	3965	Tapuit	31
Merel	187	Tjiftjaf	74
Middelste Jager	20	Toendrarietgans	8
Middelste Zaagbek	65	Torenvalk	157
		Tortelduif	5
Nijlgans	2026	Tureluur	24
Noordse Pijlstormvogel	6	Turkse tortel	187
Noordse Stern	4		
Noordse Stormvogel	1	Vaal Stormvogeltje	7
		Veldleeuwerik	947
Oeverloper	8	Velduil	1
Oeverpieper	13	Vink	36748
Oeverzwaluw	3	Visarend	17
Ongedetermineerd	718	Visdief	443
Ooievaar	18		
		Waterhoen	40
Paapje	6	Waterpieper	3
Parelduiker	3	Waterral	3
Patrijs	28	Watersnip	501
Pijlstaart	269	Wespendief	5
Pimpelmees	224	Wilde Eend	3362
Putter	792	Wilde Zwaan	9
		Winterkoning	63
Raaf	20	Wintertaling	2093
Regenwulp	44	Witbuikrotgans	3
Rietgors	341	Witgatje	22
Ringmus	704	Witte Kwikstaart	2686
Roek	405	Woudaapje	2
Roerdomp	1	Wulp	1489
Roodborst	46		
Roodborsttapuit	27	Zanglijster	847
Roodhalsfuut	2	Zeekoet	8
Roodkeelduiker	33	Zilvermeeuw	1553
Rosse Grutto	69	Zilverplevier	1238
Rosse Stekelstaart	1	Zomertaling	2
Roze Spreeuw	1	Zwarte Kraai	1492
Rotgans	1020	Zwarte Mees	5
Ruigpootbuizerd	1	Zwarte Ooievaar	1
		Zwarte Roodstaart	3
Scholekster	2368	Zwarte Ruiters	197
Sijs	272	Zwarte Specht	4
Slechtvalk	38	Zwarte Stern	57
Slobeend	1252	Zwarte Zee-eend	505
Smelleken	25	Zwarte Zwaan	20
Smient	6411	Zwartkop	4
Sperwer	315		